BRIEF

Van de Heer

HECQUET,

Med. Doctor te Parys,

Geschreven

Aan den Heer * * *,

Aangaande

De SPIER des BAARMOEDERS,

Door den Vermaarden Heer

FREDERIK RUYSCH

Ontdekt.

Uyt het Latyn vertaalt.

Te AMSTELDAM,

By de JANSSOONS van WAASBERGE,

1727.

BRIEF

VAN DE HEER

HECQUET,

Med: Doct. van Parys.

Aan den HEER ***

ZEER BEROEMDE HEER,

HEt vermaardt gerucht van den doorluchtigsten Heer *Ruysch*, 't welk wel wydt door de geleerde Waerelt vliegt, is ook gekomen tot Uwe Landtpalen: Maar welk gerucht in deze jongste tyden vernieuwt is, door eene zeer nutte uytgevonde zaak van de Baarmoeders [*Musculus Uterinus*] Spier, te weten van die, den welke zy, om dat *Ruysch*, de Prince der ontleederen, des-

zelfs zitplaats in den bodem des Baarmoeder ontdekt en geopenbaart heeft, den [*Musculus Ruyschianus*] Ruyschiaanzen Spier genaamt hebben: want dezelve is voorwaar de vrugt en bewys van zyn wonderbare scharpzinnigheydt, een byzondere vondt, en eyge eer. Maar de toekomende en reedts aangebragte nuttigheydt, van deze vinding, *zeer vermaarde Hr*: zal u doen Watertanden, U zegge ik, die voorziet, hoe veel lichts men na deze daar door in de geneeskonst verkrygen zal, om niet wynige [*ætiologiæ*] oorzaaks onderzoekingen omtrent de moeyelykheden en zwarigheden van 't kramen [*partus.*] op te lossen.

Men heeft lang gedwaalt in het bepalen van het oude, en nog niet opgeloste, en echter zeer gewigtige verschil, aangaande het vast zitten van de [*Placenta uterina*] moerkoek, na dat het kindt gebo-

boren is ; namentlyk , of de Vroedtvrouw de moerkoek niet moet verloſſen door het ſchyden met de vingeren , en met gewelt af te rukken , op dat dezelve door zyn verblyf niet bederve en een dodelyke vlek aan de Baarmoeder toebrenge. Ider een is bekent , hoe veel gevaars door deze roekeloosheydt van het vroedtwyf, de kraamvrouw dan boven 't hoofdt zou hangen , nademaal zy aldus gevaar loopt de Baarmoeder ellendiglyk te verſcheuren ; Ja dit zelfde [*Operatio*] handtwerk, waer van men van een onbedrevene , of , zo gy liever wilt , eerſtbeginnende vroedtvrouw , zo veel te vrezen heeft zal ook ten eenemaal niet zonder zwarigheydt of gevaar zyn , ſchoon 't zelve van een kundige en ervare handt is volbragt. Daarom wyſt de zeer gelukkige vinder *Ruyſch* ons een andere , dog in der daadt een genezende handt aan , nament-

lyk Mechanische vingeren in de [*Fibræ*] vezelen of Spierdraden van de Moerspier, dewelke de hegtingen van de koek met den bodem van de Baarmoeder behendig losmakende, dog niets brekende, des zelfs, scheyding bevorderen en te weegbrengen. Derhalven moet gy u hier verwonderen, *zeer vermaarde Heer*, over de vrugtbaarheydt van de vinding van *Ruysch*, namentlyk zo wel met de eygenschap van de genezende natuur overeenkomende: Want gelykerwys 'er over het geheele lichaam of deszelfs [*œconomia animalis*] dierlyke bestiering, een inwonende genees-meester gestelt wort, of een inwendige tegenwoordige en geschapen geneeskonst, even zo vertoont *Ruysch* een genees of Kraamkonst binnen de Baarmoeder, namentlyk de [*Mechanismus*] tuygwerking van de Moerspier, die de moerkoek, aan den bodem van de Baarmoeder in-

ingeënt zynde, afhaalt, en afwerpt.

Maar om dat de vereniging van de Baarmoeder is een zoort van 't zamenbinding of inenting, waar door de uytſchietende [*Villi*] haayrties, of uytſpruytende wortelen der pypies, met de blinde mondtjes der vaten van de Baarmoeder verenigende, zich met malkanderen (op de wys van [*cotyledones*] pannekens of buskens) 't zamenvoegen en aan een groeyen, behoort dit werk een manier van losmaking te zyn, die het beyde afſcheydt, en de hegtingen en banden van weerskanten ontbindt. Dit is die werking, dewelke op 't baren volgende, uytwerkt, dat de koek aanſtondts na de geboorte van 't kindt volgt. Want aldus zal deszelfs verloſſing gelukkig voortgaan, Indien een kundige Vroedtvrouw, niet al te lang vertoeft hebbende met het bezorgen van 't verſch gebore kindt, aan-

ſtondts voorzigtiglyk met de handt trekkende, de moerkoek zagtjes los maakt: Zo dat ze ten eerſte, na dat het kindt geboren is, de handt in de nog openſtaande en tot aan den bodem wydt uytgeſpanne Baarmoeder ſteekt, en daar mede de Moerkoek aangrypt: want op die tydt zalze volgens de lyding of weg van de [*Funiculus umbilicalis*] navelſtreng voelen, dat de Moerkoek gemakkelyk los raakt, en ze zal bevinden, dat dezelve zonder moeyte afſcheyd, door de Mechaniſche trekking van de Moerſpier, welke die zaak bevordert, en uytvoert; ten ware bygeval ('t welk nog een aanmerking van onzen *Ruyſch* is) zekere verborgene [*Spasmodica Diatheſis*] ſtuyptrekkende geſteltenis zulks belettede. Echter zo de Moerkoek na deze zorgvuldige behandeling niet luyſtert, maar, hartnekkiger tegenſtandt biedende,

de, wygert afgehaalt te worden, als zeer vaſt aan den bodem des Baarmoeders zittende, zal men zich grotelyks moete wagten, dezelve met kragt en gewelt af te halen; en nademaal men deze misdaadt niet zelden tot ſchade van de kraamvrouw gewoon is te begaan, leert de vinding van den *Ruys-ſchenſpier* zo een verderflyk quaadt voor te komen. Derhalven raadt de vinder van de gemelde Spier, dat men het geheele werk van de toekomende verloſſing onbeſchroomt aan de [*Potentia*] magt of [*vis Syſtaltica*] trekkende kragt van deze Spier, of aan de werking van de natuur zeker en vylig overlate, belovende, dat 'er nergens eenige zwaarigheydt van deze nablyving van de koek komen zal; hy brengt een voorbeelt van de koeyen by, zeggende, *in de verhandeling van de Moerſpier, men hoort niet van de huyslieden en andere Men-*

ſchen, die door het welwezen van het Rundtvee haar beſtaan hebben, datze ooyt bekommert zyn, dat het nablyven van de nageboorte van 't Kalf oorzaak zal worden van de Koe haar doodt, niet tegenſtaande haar nageboorte niet met eene, maar wel met 40, 50, *ja* 60 *Moer-koeken bezet is, waar van zommige wel meer dan half zo groot, en eenige in 't geheel zo groot, als van een Menſch, bevonde worden.*

Derhalven is de ontdekking van den Ruyſſchenſpier niet onder het getal van die vindingen in de ontleedtkunde, dewelke met het [*theoria*] beſpiegelende deel der geneeskonſt te vermeerderen, de werken van den konſtenaar minder verryken, of daar niets aan helpen; maar zich ſchikkende na de zuyverder wetten van het [*Medicina curatrix ſeu Praxis.*] gene-

nezende deel der geneeskonst, openbaart deze vinding, dat de gehele agterblyving van de koek in de Baarmoeder is een werk van [*digestio*] meuking of vertering, ik zou byna gezegt hebbe [*coctio*] koking. Zekerlyk hoe de nageboorte minder leydt afgetrokken te worden, zo veel te liever begeert ze door 't wagten genezen te worden. De tuygwerking van de Baarmoeder onder het zwanger gaan zich uytzettende, en van de Moer of Ruysschenspier onder de baring zich 't zamentrekkende, ontdekt de eygenschap of reden van dit geneesmiddel. Men ziet, dat in den eersten aanvang de korte vezelen des Baarmoeders zich allengskens uytstrekkende, in 't vervolg zo onmatig verlengt worden, datze de wydte van de Baarmoeder, die in de vrysters naauwlyks iets of wat is, in zwangere vrouwen voeten wydt maken. Onder-

dertusſchen hoe veel wydte de top of bodem van de Baarmoeder verkrygt, zo veel verlengen zich de vezelen van den Moer of Ruysſchenſpier; (waar van naauwlyks eenige gezienwierden) en terwyl deze zich uytzetten, is de Koek tegen den bodem van de Baarmoeder aangedronge zynde, met haar geheele grootheydt en oppervlakte aldaar aangehegt. Waar toe dog al deze toeſtel van magten of ſterktens? Dewyl gy hier twee gepaarde magten hebt om te arbeyden, van des Baarmoeders vezelen namentlyk, en van den Ruysſchenſpier, van weerskanten daarom geſpannen, op dat de natuur door de kragt van een dubbelde of eens zo groote [*elater*] uytzetting uytſtote, die hem tot een laſt en ryp geworden zyn, verſta het kindt, en deszelfs aanhangzels de nageboorte: want de natuur kanze beyde in eene ſlag of aanval uytdry-

dryven, zo ze beyde op gelyke wyze aan de voortdryvende kragt zich gehoorzaam betonen. Maar indien het kindt uytgedreve zynde, de Moerkoek aan den bodem van de Baarmoeder om eenige oorzaak vaſtzittende, nablyft, dan wordt de gehele magt van de baarmoeder, inde uytdryving van 't kindt beſteedt zynde, tot des koeks uytdryving (vermits die al voor by gegaan is) onnut en vrugteloos. Deze is de voornaamſte kragt, en is zo veel te groter, hoe meer afſtaande dat [*punctum*] ſtip was, waar van daan de vezelen met zich uyt te ſtrekken afgeweken zyn. Deze dan zyn aanval geeyndigt hebbende laat de andere, dewelke van de ſpierdraden van den Ruysſchen ſpier is, alleen, dewelke nogtans zo veel klynder is, hoe de ſtippen der wydtens [*diſtantiæ*], die de vezelen met zich uyt te ſtrek-

ſtrekken doorgelopen hebben, dig-
ter by zyn. Derhalven zoude die
uytdryving van de nageboorte te
gelyk met het kindt en in korten
tydt geſchiedt zyn geweeſt, als
de werking van de vezelen des
baarmoeders volhardede, maar die
geëyndigt zynde, geſchiedt deze
uytdryving langzaam, derhalven
hoe raſſer en ſpoediger de uytgang
van de nageboorte geweeſt zou
zyn, wanneer 'er de magt van de
baarmoeder die groter is, 't zame-
gepaart ging, hoe trager en lang-
zamer die wezen zal, wanneer de-
zelve aan de ene magt van de moer-
ſpier, dewelke klynder is, over-
gelaten is. Dan bevelenze in den
daadt de ſcheyding van de nage-
boorte met de handt te verhaaſten.
maar *Ruyſch*, der kraamkundigen
Leermeeſter, waarſchouwt haar over
't gevaar van dat driftig en onbe-
zonne ſtout beſtaan, lerende, dat
de uytdryving van de nageboorte
be-

beſtaat in de moerſpier, dewelke ondertuſſchen zo veel te zekerder en geruſter geſchieden zal, als dezelve door de roekeloze handt of voorbarigheydt van de vroedtvrouw niet verſtoort zal zyn; ja? Indien de vroedtvrouw deze misdaadt heeft durven ondernemen, zal 't de kraamvrouw, door duyzenderhande gebreken en ſmerten gepynigt zynde, boeten, dewelke gevolgen en uytwerkzelen van een dodelyke [*erethiſmus*] prikkeling en [*inflammatio*] ontſteking zullen zyn. Want om dat de vereniging van den moerkoek met de baarmoeder is een zoort van enting, gemaakt van hare wortelen in den bodem des baarmoeders geplant, behoort de ſchyding van de moerkoek een werk van ontbinding, maar geen afſcheuring te zyn, welke dan, wanneer ze eens de werking van de vezelen des baarmoeders te loor zal hebben geſtelt,

ſtelt, door de tydt afgeſcheyde zal moete worden. Dit is de we tenſchap van wagten, 't welk on ze *Ruyſch* zo wyſſelyk na de zi van de konſt en natuur aanbe veelt, daar tegelyk by voegende dat men de kraamvrouw ten eer ſte te bedt leggen, en met ver zagtende ſtovingen en zalven on dertuſſchen onderhouden moet.

De vinding van *Ruyſch* omtrent de moerſpier moet waarlyk, *zeer vermaarde Heer*, geroemt en ge- prezen worden, om dat dezelve wetten en regels, die van de [*me- thodus medendi*] manier van ge- nezen genomen zyn, aan de [*ars obſtetricaria*] kraamkunde ver- ſchaft; zo een oprechte gemeen- ſchap of van de [*medicina*] ge- neeskonſt is 'er met de [*chirurgia*] heelkonſt! of zodanig heerſcht de geneeskonſt over de heelkonſt! zo veel vermag een geneesheer, die de ziel en 't oog van de heel- konſt

konſt is, op de heelkundige [*operationes*] handtwerken, en dien hybeſtiert! derhalven ontdekt nog de nieuwe vinding van Ruyſch, dat de [*Doctrina ſolidorum*] leer der vaſte delen ook ſtrekt tot de baring en de gebreken van de baring: want deze openbaart ons de zeer ſcherpzinnige *Ruyſch* in de Spierdraden van de Moerſpier, lerende hoe veel goedts men in de kraamkunde te verwagten heeft van de kragt der vaſte delen, of werking der ſpierdraden. Maar daar en boven is de Geneeskonſt nog zeer grote dankbaarheydt aan *Ruyſch* verſchuldigt, van wien (namentlyk van de moerſpier) ze leert, dat de hoop en 't geluk van een betere geneeskonſt beſtaat in de [*tonus*] ſpanning der vezelen. Wederom leert hy niet duyſter, hoe een groot deel het bloedt dikwyls heeft in de gebreken van de Baarmoeder en van 't baren welkers redenen en oorzaaks leringen, nademaalze het voornaamſte van de geſteltenis der ſpierdraden af hangen, te kenne geven, dat men dan haar genezing aan 't

bloedt

bloedt verſchuldigt is, dewyl 'er vele moeyelykheden en grote zwarigheden van de baring engebreken van de baarmoeder uit het bloed voortkomen. Immers wort de gehele baarmoeder zelfs bevonde een enkele 't zamenſtel van ſpierdraden te zyn , waar by, zo gy ('tgeen wy alleen aan *Ruyſch* verſchuldigt zyn) den moerſpier voegt, begrypt men, dat het gehele werk van 't zwanger gaan en kramen af hangt van de ſpieragtige geſteltenis; en by gevolg van 't bloedt en deszelfs [*circulatio*] omloop, zo zeker, als 't zeker is, dat de bewegingen der ſpieren van de beweging van 't bloedt bevordert of volbragt worden, en dat hier om niet zelden uyt [*congeſtiones*] opſtapelingen, en [*Staſis*] ſtilſtandt van 't bloedt, ziektens der ſpieragtige delen ontſtaan. 't is een bekende zaak, dat 'er geen wynige [*paralyſes*] lammigheden (namentlyk van de belette te rugkomſt van 't bloedt na 't hart) van een opgehoopt en ſtilſtandt bloedt voortkomen, welke de [*phlebotomia*] ader-
la-

lating als een tovery geneeſt. Maar om wederom tot de zaken van de baarmoeder te keren; wien der geneesheren heeft het gebruyk, niet vermaant, dat de natuurlyke ſtondevloedt door een aderlating op den arm gedaan, herſtelt is geweeſt? en 't geen nog nader tot de tegenwoordige zaak of voorſtelling behoort, het is by vroedtvrouwen in een gemeen gebruyk, in den eerſten aanvang zelfs van de baring, de barende vrouwen het bloet uyt den arm te late tappen, voornamentlyk in die genen, dewelke van nature bloedtryk zyn, te meer zoze buyten den tydt van 't zwanger gaan, gewoon zyn overvloedig de ſtonden te hebben. Dewylze door haar gebruyk geleert hebben, dat door zodanige voorzienigheyd, de baring endeszelfs aanhangzels of gevolgen gelukkiger haar voortgang krygen.

Zal men na dezen niet moeten denken, dat de aderlating van een zeer grote nootzakelykheydt en een krachtig hulpmiddel moet wezen in de ge-

breken van de agterblyvende moerkoek, welkers ſcheyding namentlyk en uytgang gy van 't afgetapte bloedt zo wel te wagten zult hebben, als van 't zelfde, de ſtondevloedt? Ja beter want nadien de [*phlogoſis*] ontſteking een gedurige metgezel is van de agterblyvende moerkoek, en de aftapping van 't bloedt dezelve ſtuyt, is 't nootzakelyk, dat deze in 't werk geſtelt zynde, de hegting ontbonden, of het vaſtgeklemde losgemaakt wordt, waar van de haayrties [*villi*] der vaaties, die de vereniging van de koek met de baarmoeder maken, binnen het weefzel van de Baarmoeder naauwer geprangt worden.

Hier heeft men waarlyk gelegentheydt, *zeer vermaarde Heer*, om te kennen de gehele oorzaak en tuygwerking van die konſt, door welke de afſcheyding van de moerkoek bevordert wordt, en om dewelke, dewyl het een zoort van rypwording of koking is, men die geduldig van de tydt (gelyk onze *Ruyſch* zeer wyſſelyk vermaant) moet

moet afwagten; en dat om een dubbelde oorzaak, *ten eerſte*, om dat de magt van de moerſpier deze ſchyding bewerkende, vergeleken by de magt van de Baarmoeder, welke het kindt uytgedreven heeft, zo veel klynder is, hoe veel de [*diſtantiæ*] afſtandt van de lengte der vezelen klynder gemaakt is geweeſt in de moerſpier, als in den gehelen 't zamenhang van de uytgeſpanne Baarmoeder zelfs; want nadien in 't werk van uytſtrekken devermogens van [*reſilitio*] intrekking zich hebben tot de redenen der diſtantien, in die zaken, dewelke (de [*elater*] uytzetting in zyn geheel blyvende) met uytſpannen zich uytgeſtrekt hebben, moet de magt van de moerſpier veel klynder zyn, als van de ſpierdraden van de Baarmoeder zelfs. *ten twede*, nademaal de hegting van de Baarmoeder met de koek, is een ineenvlegting of verwarring van de vaaties van de moerkoek binnen de [*pori cæci*] blinde pypies van de Baarmoeder, is 't nootzakelyk, dat 'er tydt by komt,
 waar

waar door die haayrties der vaaties gelyk als met te [*ſuppurare*] verzweren, verbryſſelt, of met te verdorren vernietigt worden: want ze zyn als wortelen, waar mede de moerkoek aan de Baarmoeder gehegt wordt, deze verdort zynde of van haar zap berooft, wort de koek genootzaakt af te vallen, en neder te ſtorten. Dat dog de wortelen van de koek nootzakelyk verdorren, en dat de koek te gelyk ſlap wordende afvalt, zult gy op deze wys begrypen. De navelſtreng afgebroken, en aldus den gehelen af en aankomſt der zappen binnen de koek afgeſnede en geſtaakt zynde, moet 'er hier door nootzakelyk een vergadering en ſtilſtandt derzelver binnen den boezem van de koek opvolgen, en de koek door het gewigt en zwaarte der zappen nedergedrukt zynde helt van zelfs tot het afvallen over; de bron der zappen van de kraamvrouw af en aankomende aldaar verſtopt zynde, (voor zo veel de ſpierdraden van de moerſpier met 't zich 't zamen te trekken, tegen

gen desspierdraden van de Baarmoeder aan drukken, en deszelfs weefzel sluyten) worden de wortelen van de koek binnen de pypies der Baarmoeder onderschept, en drogen uyt. Voorts hoe de koek zich van den bodem van de Baarmoeder ontdoet, is uyt dit alles genoeg te begrypen, en op welke wyze deze schyding tot verzwering strekt, wort hier uyt aldus verstaan. Als de navelstreng gebroken is, wordt de omloop van 't bloedt binnen de moerkoek onderschept; derhalven staan de zappen stil, en het weke vleesch van de koek wordt slap, en bederft enigermàten: Derhalven om dat het nodig is tot de afstoting van de koek, dat dit geschiede, blykt het, dat het meer een werk van tydt en [*digestio*] wyking, vertering of meuking is, als van geneesmiddelen of van de handt.

Gy ziet nu, *zeer vermaarde Heer*, van hoe grote nuttigheydt de vinding van deze spier is, daar en boven hoe veel reden en wysheydt de raadt van den zeer Beroemden *Ruysch* heeft, met

met het ryp maken van de koek, na de baring vaſtzittende, aan de natuur en 't oordeel van den geneesheer te bevelen. Gy hadt derhalven *Ruyſch*, *zeer vermaarde Heer*, door 't gerucht gekent, als den waardigſten Prins der ontlederen, maar hier door zal de latere nakomelingſchap met u leren en verhalen, dat den zelfde te gelyk geweeſt is een zeer wys geneesheer. Vaart wel, *zeer vermaarde Heer*, en bemint my.

HECQUET,

Med: Doct. tot Parys.

Parys den 26 van
Wynmaant 1726.

GOETKEURING

Van den KONINGLYKEN OPZICHTER

Dezen brief heb ik gelezen en goedtgekeurt. Parys den 13 van Slachtmaant in 't Jaar 1726.

BURETTE.

